

Beleidsmedewerker Henk van der Velde scant schapen van Erich Rhöse. Het bedrijfsbezoek is onderdeel van verbetering van de I&R.

'I&R moet radicaal anders'

De elektronische I&R werkt niet op een groot schapenbedrijf. Voorzitter Erich Rhöse van de Landelijke Werkgroep Professionele Schapenhouders nodigde beleidsambtenaar Henk van der Velde van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) uit om mee te maken hoe het is om met I&R op een groot bedrijf te werken. Belangrijke knelpunten bleken overduidelijk.

DE READER

Readers zijn er in alle soorten met bijbehorende prijskaartjes. Erich Rhöse koos voor een reader van Elda die 400 euro kostte. De reader doet niks meer dan de oormerken scannen en de diernummers opslaan. Hij koppelt de reader aan zijn pc en verplaatst zo de diernummers naar zijn computer. Rhöse heeft geen managementprogramma. "Dat heb ik niet nodig en kost me alleen maar geld." Hij wil ook geen applicatie kopen, die de diergegevens omzet naar zijn I&R-dossier. Daarmee komt het eerste knelpunt om de hoek: om de gegevens in het eigen dossier van de I&R-databank in te voeren moet Rhöse de lijst eerst printen en dan dier voor dier handmatig invoeren. Voor een hobbyist met enkele schapen goed te doen, maar een tijdrovende klus voor een

beroepsmatige schapenhouder, zoals Rhöse met zijn 732 oaien. En de kans op fouten is groot. Henk van der Velde beseft dat dit wel erg bewerkelijk is, maar de markt heeft er oplossingen voor.

DE CIJFERS

Twaalf cijfers zijn er voor elk dier. Unieke cijfers. De laatste vijf vormen het werknummer. Het cijfer voor het werknummer, het zesde van rechts dus, is ook per dier anders. Dat zorgt voor iets lastigs, want wat gebeurt er in de overzichten, zoals de stallijst? De nummers komen niet op volgorde van werknummer onder elkaar, maar worden gesorteerd op dat zesde cijfer. Van der Velde legt uit dat het zesde cijfer een controlecijfer is. Bij controles wordt

op de twaalfcijferige code een rekensommetje losgelaten en dat levert als uitkomst dat controlecijfer op, waarmee invoerfouten direct zichtbaar worden. "Het is lastig, maar hiervoor is bewust gekozen", zegt Van der Velde. Rhöse vindt het maar niks. Met zijn grote aantal schapen in zijn bestand is hij te veel tijd kwijt om dieren op te zoeken. Zouden ze in oplopende volgorde van werknummer staan, dan was het veel gemakkelijker.

HET OORMERK

Oormerken veroorzaken ontstekingen aan de oren en ze kunnen uitscheuren. Dat was met de conventionele, niet-elektronische oormerken, al zo. Het probleem lijkt met de elektronische oormerken groter geworden, mogelijk door de vormgeving.

Ontstoken oor door het oormerk. Volgens Rhöse zijn er elke twee tot drie weken zulke problemen.

Buiten toont Rhöse dat enkele landgeiten vieze ontstekingen door het oormerk hebben. Hij knipt er bij één het merk uit. “Ik zal wel moeten”, zegt hij. De pus loopt eruit. Later laat hij zien dat ze bij de schapen ook voorkomen. Minder vaak en minder erg, maar er zijn schapen met ontstoken oren. Opvallend veel schapen hebben uitgescheurde oren. Rhöse: “Ik heb elke twee tot drie weken weer zware problemen met ontstoken oren.”

HET SCANNEN

Bij het scannen zijn eerst de landgeiten aan de beurt, zo'n honderd stuks. Ondanks de fikse hoogte van de hekken springen er dieren overheen. Die worden dus niet gescand. Het scannen zelf is ook niet eenvoudig, zo merkt Van der Velde. Geregeld knallen de geiten met hun grote hoorns tegen het scanapparaat aan. Bij de schapen is het scannen voor één man ontzettend veel werk. Rhöse bouwt met hekken en weidenetten een doorloopfuik. Maar dan nog moet je met drie man zijn om elk schaap te kunnen scannen: eentje die zorgt dat de dieren in de fuik lopen, eentje die de oormerken scant en eentje die telkens het poortje opent om de dieren door te laten. Het scannen

op zich verloopt vrijwel probleemloos. De schapen hebben geen dikke hoorns en de merken laten zich goed uitlezen. Van der Velde vindt wel dat het traag gaat. Per schaap moet hij het oormerk zien op te pikken met de reader en dat duurt vaak lang. Van der Velde zegt dat hij ook praktijkervaringen heeft waarbij het scannen veel vlotter ging. Lastig is wel dat de scanner van Rhöse dezelfde pieptoon geeft als een merk is gescand of als de scanner geen signaal opvangt. Bij elke piep moet je daarom op het schermje kijken.

HET INVOEREN

Verschillende schapenhouders hebben opgemerkt dat je maximaal honderd mutaties per keer kunt doen. Ga je over die grens, dan krijg je een foutmelding, alle ingevoerde gegevens worden gewist en je moet opnieuw beginnen. Rhöse: “Waarom geen waarschuwing als je het honderdste dier invoert?” Nog zo'n vreemd probleem: je hebt nog geen geboortemelding gedaan, maar levert het schaap wel af. De aanvoermelding geeft dan een fout: het dier is nog niet geregistreerd. Maar als de houder het dier alsnog wil registreren, dan is het nummer niet meer beschikbaar in zijn vrije voorraad. Van der Velde: “Als je registreert voordat je afvoert, voorkom je dit probleem.”

Bij melding van export voor de slacht gebeuren er ook rare dingen. Er verschijnt een veld met 'transportgegevens'. Onnodig, want de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit levert direct na de exportkeuring de formulieren voor het programma Traces, waarin exporten vast komen te liggen. Helaas heeft Dienst Regelingen geen toegang tot Traces. Rhöse stelt dat de I&R hier tekortschiet. “Bij een ziekte-uitbraak kun je exportdieren niet via de

I&R traceren.” Van der Velde zegt dat het een wens is om I&R en Traces te koppelen. Exportcontroles gaan nu via Traces en voor binnenlandse verplaatsingen kan de nVWA bij de I&R terecht.

'HET MOET EENVOUDIGER'

Voor Erich Rhöse kan de elektronische I&R maar op één manier goed gaan functioneren: alleen oormerken indrukken bij afvoer van het bedrijf. De afnemer scant de dieren als hij ze ophaalt. Automatisch wordt van elk schaap een geboortemelding in het dossier van de schapenhouder gemaakt en uiteraard ook vanzelf een afvoermelding. “Alleen dan zal het systeem draagvlak krijgen. Zoals het nu is, kunnen grote schapenhouders niet ermee werken.”

'WERKEN AAN VERBETERINGEN'

Van der Velde zegt een goed beeld te hebben gekregen van de I&R op het bedrijf van Rhöse. “Het was een grote verandering in 2010 om over te gaan op individuele dierregistratie. Die is nodig om diercontacten en -verplaatsingen in beeld te krijgen. Het systeem vergt inspanning van de houders. Er is al veel bereikt; de Nederlandse schapen zijn grotendeels voorzien van elektronische merken en de verplaatsingen zijn centraal opgeslagen. Aan zaken die nog beter kunnen, wordt gewerkt. Bedrijfsbezoeken als deze dragen daaraan bij.”

PLAN VAN AANPAK

Dienst Regelingen werkt aan verbetering van de I&R. Het systeem draait nu ruim anderhalf jaar. In die tijd zijn allerlei problemen aan het licht gekomen, onder meer de zaken waar Rhöse tegenaan loopt. DR wil dat het alles uiterlijk 1 januari komende jaar goed functioneert.<<

Geiten scannen is niet eenvoudig door hun grote hoorns. Extra lastig wordt het als dieren over het hek springen.

Van der Velde en Rhöse werken met het I&R-dossier van Rhöses bedrijf.

